

PREZENTARE CARTE:

„Copiii cumpliți ai modernității” – Peter Sloterdijk¹

Mihail Ungheanu²

Despre autor.

Peter Sloterdijk (26 iunie 1947, Karlsruhe) este un filosof german și un teoretician al culturii, el predând filosofie și teoria media în cadrul *Universității de Artă și Design* din Karlsruhe și la Viena. Din 2002 până în 2012 a fost co-mediator ale emisiuni *Im Glashaus: Das philosophische Quartett* (împreună cu Rudiger Safranski).

Acesta a studiat filosofia, istoria și studii germanice în cadrul Universităților München Hamburg din 1968 până în 1975, când a primit doctoratul în cadrul celei din urmă. În anii '80 a fost scriitor liber-profesionist și a publicat monumentală *Critică a rațiunii cinice* (*Kritik der Zynischen Vernunft*) în 1983, care a cunoscut unul din cele mai mari tiraje pentru o carte de filosofie de după cel de al doilea război mondial. Ea a fost tradusă la Editura Polirom din Iași. În limba română au mai apărut *Reguli pentru parcul uman. Un răspuns al Scrisoarea despre umanism a lui Martin Heidegger*, la Editura Humanitas (*Regeln für den Menschenpark. Ein Antwortschreiben zu Heideggers Brief über den Humanismus*, 1999), *Disprețul maselor. Eseu asupra luptelor culturale în societatea modernă*, la Editura Ideea Design&Print (*Die Verachtung des Massen. Versuch über Kulturkämpfe in der modernen Gesellschaft*) și tot la aceasta din urmă *În aceeași barcă. Eseu despre hyperpolitică* (*Im selben Boot. Versuch über die Hyperpolitik*, 1993) și *Mânie și timp. Eseu politico-psihologic* (*Zorn und Zeit. Politisch-psychologischer Versuch*, 2006) la Editura Art³.

În februarie 2016 filosoful german a acordat un interviu reviste *Cicero* intitulat „*Acest lucru nu poate merge bine*” („*Das kann nicht gut gehen*”), în care critică politica de primire a imigranților (*Einwanderungspolitik*), cât și faptul că cei ce duc astfel de politici nu au învățat valoarea granițelor (*Lob der Grenze*, adică lauda graniței, a limitelor), că în Germania se crede că granițele sunt pentru a fi încălcate, însă susține cu optimism că imperativul teritorial se va impune și că Europa va pune la punct și va dezvolta o politică eficientă comună de apărare a granițelor. El afirmă cu tărie că nu există un imperativ moral de a ne autodistrage („*Es gibt schließlich keine moralische Pflicht zur Selbstzerstörung.*“), iar statul național va dăinui încă multă vreme, fiind una din puținele plâsmuiri politice și sociale care funcționează cât de cât.⁴

¹Peter Sloterdijk – *Die schrecklichen Kindern der Moderne*, Frankfurt am Main, Suhrkamp, 2. Auflage, 2016, 489 seiten (Peter Sloterdijk – *Copiii cumpliți ai modernității*, Frankfurt am Main, Suhrkamp, ediția a doua, 2016, 489 de pagini).

² email: mihail_li@yahoo.com

³ Informații preluate de pe pagina oficială de Internet a autorului: <https://petersloterdijk.net/>, consultată în data de 10.05.2017.

⁴ Interviul disponibil la adresa de Internet: <http://cicero.de/berliner-republik/peter-sloterdijk-ueber-merkel-und-die-fluechtlingskrise-es-gibt-keine-moralische>, consultată în data de 10.05.2017.

Copiii teribili/cumpliți ai modernității

este titlul acestei cărți a filosofului german Peter Sloterdijk, dar la fel de bine s-ar putea numi: *După noi, potopul!* - *Nach uns, der Sinflut!* (p. 31-40). Zicala, care este atribuită doamnei de Pompadour, enunțată într-o zi de noiembrie 1757 la vestea înfrângerii trupelor franceze de către armata mai puțin numeroasă a lui Frederic al II-lea, este, în opinia autorului german, paradigmatică pentru modernitate, pentru modul de a fi al omului modern. Pare a fi o zicală care exprimă lipsa de scrupule, dezinteresul pentru cei din jur, pentru ceea ce vine după. Dar ea exprimă un mod de a fi, faptul că marchiza de Pompadour era un copil al modernității și că a văzut în viitor, că devansa pe contemporanii ei de la curtea lui Ludovic al XV-lea. Ea anticipează un mod de a percepe și evalua timpul, de a acționa centrat pe viitor, unde viitorul e ceea ce aduce împlinire și progres. Este o privire în ceea ce *Nu-este-încă*, exprimată datorită unei stări interioare care sesizează tendințele unei epoci. Exprimă transformarea invizibilă a modului în care gândirea europeană realizează pe tăcute o răsturnare și inversare a

raporturilor dintre trecut și viitor, o regândire a viitorului și a timpului, în care dimensiunea viitorului capătă aspecte noi și devine locul unde vor avea loc evenimente majore, care nu s-au putut petrece în trecut. Acest mod de a fi apare sau se manifestă printr-un tip special de interes: „*Wo immer dass Interesse an Enterbung und Neubeginn aufflammt, stehen wir auf den boden der authentischen Moderne. Dynamit, Utopie, Arbeitsniederlegung, Familienrecht, genetische Manipulation, Drogen, und Pop sollen die Sprengstoffe liefern, um die Erbmasse des sogenannten Bestehenden in die Luft zu jagen*” („*Oriunde apare interesul pentru dez-moștenire și nou-început, se află terenul modernității autentice. Dinamita, utopia, abandonarea-întreruperea muncii/greva, dreptul familiei, manipularea genetică, drogurile, fenomenul pop trebuie să furnizeze explozivii necesari pentru a arunca în aer structura a ceea ce există*” (p. 24).

Autorul își propune să aducă în științele culturii experiențe ce sunt asociate cu concepția păcatului primordial, dar sub o altă formă, necodată religios, să le reformuleze în concepte ce țin de teoria culturii, de drept, sau de teoria mass-mediei (p. 25), dar să și producă regândirea serioasă a unor concepte fundamentale precum *generație, filiație sau moștenire*, prin descrierea neteologică a problemelor puse de ideea de moștenire și transmisie culturală, socială, politică etc., care au fost abordate în limbaj teologic și religios. Rolurile explicative esențiale sunt pentru această dezbatere cele de filiație, transmisie, bastardizare/urmaș nelegitim, hiatus, interval, abis/lipsă de temei solid (*Bodenlosigkeit*), asimetrie, eliberare/emanipare, discriminare creatoare, și modernizare genealogică. Acele experiențe legate de limbajul păcatului originar sunt efecte de corupție. Acestea se regăsesc mai ales când e vorba de transmiterea culturală, așadar în crearea lanțului generațional.

Lanțul narativ începe cu interpretarea creștină-augustiniană a misterului și disconfortului existențial (*Unbehagen*), apăsării existențiale cu care se confruntă inevitabil existența umană. Acest disconfort provine din belșugul sau surplusul de inexplicabil cu care omul e nevoit să se întâlnească. Acest surplus de neexplicabil a fost numit *mister*, sau a fost denumit *mirare* de către tradiția filosofică. Aceasta a mistificat sau a modelat acest disconfort existențial sub forma unei interogări asupra începutului, sensului, principiilor existenței. La început nu e nici *Logosul*, dar nici *Fapta* (*die Tat*). „*Nicht das Wort war am Anfang, sondern das Unbehagen, das nach Worten sucht*” („*Nu cuvântul a fost la început, ci disconfortul existențial, care caută să se exprime, care caută cuvinte*”). Ceea ce a exprimat și a dat formă, sau a oferit un model pentru acest disconfort a fost mitul. A nara misterul este ca și cum povestitorul ar fi fost la început. Există o variantă iudaico-creștină a punerii-în-intrigă a acestui disconfort existențial, care descrie omul ca o ființă alungată

din căminul ei. Se simte omul străin în sinea lui, acesta este motivul. Omul este în permanență o ființă alungată – *vertriebenes Wesen*. Alungarea se petrece cu fiecare generație, începe din nou. Acesta este păcatul originar, care se transmite la nesfârșit, chiar dacă nu este reeefectuat de fiecare generație. Mitul, narațiunea face situația mai suportabilă, deoarece o lămurește, deoarece îi conferă o explicație, dar nu abrogă situația. Însă uneori, așa cum este în acest caz, mitul reușește să facă ca această încărcătură foarte apăsătoare să urce din nou din străfunduri la suprafață, iar situația omului apare și mai rea și mai greu de suportat (p. 11). Această interpretare a căderii din Rai nu doar că dă o anumită explicație a presiunii și disconfortului existențial al omului, dar reuște să adauge o doză foarte mare de perplexitate și de masochism metafizic. Este aici o trecere de la *mythos* la *logos*, pe care însă Sloterdijk o descrie în termeni puțin măgulitoare pentru doctrina augustiniană, văzând în ea o denaturare a unei povestiri simbolice într-o doctrină-catastrofă cu accente de masochism primar. Doctrina augustiniană a păcatului originar a produs o întunecare – *Verdüsterung*, o intensificare a apăsării existențiale, de care abia în modernitatea târzie, adică în prezent, începe lumea occidentală să se elibereze. Pentru omul modern logica implicată în această doctrină a păcatului originar este una străină, anume aceea a existenței cauzei în efectul produs, ca și a prezenței întregului în părțile desprinse din el. Doctrina este și o încercare de a arăta că reacția alungării din Rai, venită din partea lui Dumnezeu, nu este o suprareacție, de fapt, nejustificată. Greșeala primordială a strămoșului se repetă în moștenitor, dar acest proces nu e doar o preluare pasivă a unei greutăți, ci trebuie să se realizeze de către urmaș activ în actele sale. Trebuie să i se poată atribui greșeala ca individ. Însăși actul de reproducere al umanității duce mai departe păcatul originar, pentru că acest act rezumă și reia actul de răzvrătire originară, anume acela al creaturii de a-și acorda sieși întietate, nu lui Dumnezeu. Este un narcisism primordial, o plăcere în a avea plăcere, o adorare a propriei puteri. Omul este singurul responsabil pentru toate nenorocirile ce îl lovesc. Însă această concepție a păcatului originar formulată de Fericitul Augustin a dus și la crearea unui model de introducere a continuității în istorie, definit printr-o serie de acțiuni de răzvrătire sau uzurpare a autorității divine. Această concepție și pesimism augustinian, pe care Sloterdijk îl numește *masochism metafizic*, a produs o serie de atitudini, precum dușmănia față de trup (a nu se uita apartenența pentru un timp scurt a Fericitului Augustin la platonism și maniheism), conștiință a unei culpabilități permanente, un cult al mizeriei etc., doctrina păcatului originar a fost preluat și transformată de diverși filosofi precum Rousseau, Kant, Friedrich Schiller, care i-au dat o întorsătură pozitivă. Căderea din paradis, alungarea e cea care face posibilă, la Kant, posibilitatea unei istorii civilizaționale, a drumului pe calea progresului și a rațiunii (p. 19-21). Pentru omul modern ceea ce susbtituie păcatul primordial este moștenirea, văzută ambivalent la început, fie ca șansă, fie ca rău ce trebuie îndepărtat. Dacă se acceptă o sarcină grea, trebuie să existe și avantaje, iar avantajul, în acest caz, este punerea accentului pe viața de aici, nu pe viața în transcendență. Așadar modernitatea se concentrează în jurul unei concepții care ridică la prim rang viața în imanență, dezbărându-se de concepția augustiniană și creștină că răul /păcatul e ceva care se moștenește, care e transmis generațional. Lipsa, răul etc. sunt doar produse ale unei orânduri sociale nedrepte, al exstentei unor privilegiați și a unora care sunt defavorizați. Sau sunt rezultatele unei voințe rele din societate (Dacă politicile aplicate nu merg, înseamnă ca a fost sabotaj, nu înseamnă că politicile nu țin seama de realități, acest tip de raționament decurgând firesc din descrerea de mai sus – n.a.). Nu există păcat originar pentru moderni (sau pentru majoritatea occidentalilor – n.a.).

Refuzând dimensiunea păcatului originar, omul modern se descoperă totuși ca fiind condiționat de anumite moșteniri: genetică, care poate da anumite boli, de clasă, de educație – fiind animalul care suferă/căruia îi sunt impuse dresaje simbolice, numite *socializare*, care îl leagă aproape definitiv de apartenențe culturale și moduri de a gândi/simți, la care se adaugă că vrând-nevrând face parte din istoria unei familii. Omul modern încearcă să se elibereze de toate acestea, prin terapie genetică, prin revoltă și revoluții etc., moștenirea, idea de moștenire, așadar idea de a primi ceva din afară luând locul păcatului. Această concepție nu este însă decât un corolar al ideii

de autonomie, a ideii că omul își face singur legea, că omul se creează pe sine, că este *causa sui*, atribut care, în mod normal și de sănătate mintală, îi poate fi atribuit numai lui Dumnezeu.

Filosoful german afirmă că modernitatea modernității ce gravitează în jurul noțiunii de moștenire – *Erbe* – , o respinge sau o neutralizează (*Ausschaltung*), însă prin aceasta a reușit să elibereze și un câmp de investigare unor moșteniri ambivalente. Pe scurt, modernitatea se constituie cu adevărat prin refuzarea moștenirii sau a moștenității - *Erblichkeit*. În acest domeniu al refuzului moștenirii există un acord între aparenții dușmani cunoscuți sub numele de socialism și liberalism (p. 24). Așadar, modurile de gândire aparent contradictorii ale politicianului își dau mâna să ascundă – dacă nu chiar să suprimă bazele vieții sociale, culturale ale omului: „*Die scheinbar unversöhnlichen Gegenspieler sind die besten Freunde, wenn es darum geht, die familialen, genealogischen und in erfolgreichen filiationen gegründeten Prämissen des »sozialen Lebens«*” („*Adversarii cei mai opuși în aparență sunt cei mai buni prieteni, când este vorba de a întuneca premisele vieții sociale întemiate în relații familiale, nealogice și fililale de succes*”).

În ciuda refuzării și eliminării ideii de păcat originar, științele culturii, filosofia se confruntă totuși cu efecte de corupție ce afectează existența umană, omul fiind animalul coruptibil prin definiție. Aceste efecte de corupție se insinuează, de obicei, în procesul de transmitere dintre generații, într-o modalitate de durată. Păcatul originar constă, din punct de vedere al dinamicii civilizatorii, în afectarea negativă a efectelor de transmitere ale modelelor și culturii părinților asupra viitorilor purtători - *Träger*. În limbajul teoriei culturii, al științelor sociale contemporane, nu se mai poate face uz, susține autorul german, de idiomul religios și teologic pentru a descrie efectele acestei corupții existențiale. Nu mai putem vorbi de păcatele părinților transmise asupra copiilor, ci se vorbește despre comunități imaginare cauzate de traume, despre afectarea neurotică a urmașilor prin complexe înaintașilor, sau despre intervalul distructiv ce există între generații. Aceste efecte, deși mereu conștientizate de timpuriu, sunt amplificate și intensificate odată cu începuturile modernității, dacă nu cumva, azi, sunt produse intenționat. E suficient să citim *Utopia* lui Thomas More, ca să vedem că cetatea perfectă începe prin a face *tabula rasa* cu trecutul, așadar cu moștenirea, pentru a atinge fericirea. Corupția intervine în acest hiatus dintre generații, afectând ceea ce este necesar pentru menținerea și dezvoltarea comunității umane. Corupția nu este un strict concept juridic sau politic, ci este unul antropologic, care desemnează o anumită realitate în structura existenței umane, a cărui contrariu constă în actul de a învăța, act care nu se reduce la o pură acumulare de informație, ci un act de conversie – *Bekehrung* – (p. 28). Această conversie pare a fi tocmai contrariul modernității, mai ales a moștenirii pe care Europa – creatoarea modernității – a impus-o lumii întregi: ideea că nu e nevoie de moștenire, că moștenirea politică, socială, culturală, istorică este superfluă și că împiedică o existență fericită.

Acest principiu al ruperii și respingerii trecutului stă la baza dinamicii modernității. Modernitatea se dovedește a fi un ținut al discontinuității și al refuzului transmiterii. Accentul cade pe prezent și viitor. Modernitatea, omul modern este cel ce refuza filiața, preluarea și transmiterea mai de parte a ceea ce provine din trecut. Modernitatea neagă mecanismul reproducerii culturale, este avântul și prăbușirea înspre viitor. Este timpul unor permanete deschideri - *aufklaffen* – unor abisuri. Acestea, după cum spunea Sloterdijk, apar mereu, sunt riscuri mereu prezente când părinții încercă să transmită moștenirea lor, modelele, idealurile copiilor lor, dar sunt produse și de politici concepute în acest sens întru combaterea prejudecăților, a eliminării masculinității toxice etc. și câte și mai câte politici ce exprimă voința remodelării existenței umane conform unor elucubrații fără limite.

Unul din exemplele paradigmatică ale acestui mod de a fi în lume – pe care Sloterdijk îl numește *venirea la puterea a bastardului, a fiilor și fiicelor nelegitime*- este exprimat în modul în care Max Stirner descrie individul și cum ar trebui să se comporte acesta în emanciparea față de societate și de tot ceea ce este moștenit și îi este exterior. Acest tip uman este vizibil nu doar în scrierile lui Striner – sau în cotidianul contemporan – ci chiar în scrierile lui Thomas Jefferson, unde se manifestă impulsul sau trăsătura definitiv antigenalogenică a modernității (p. 441). Această

doctrină, această expresie a modernității se regăsește în reflexele fostului președinte american referitor la relația dintre morți și vii, la relația dintre generații, chiar dacă aceste reflecții sunt legate de domeniul finanțelor. Însă ele pot fi extinse la întregul relațiilor dintre generații. Pentru Jefferson există o lege a naturii care susține că voința și puterea oamenilor se termină de îndată ce aceștia mor, iar, din pricina aceasta, cei vii nu au dreptul să își impună voința sau să își transmită datoriile, financiare sau nu, urmașilor. Nu îi pot sili la realizarea unor contracte. Cei vii se bucură doar de un uzufruct (*Niessbrauch*) al existenței. Fiecare generație trebuie privită ca o națiune separată față de alte generații. În acest motiv se reflectă, susține filosoful german, același patos și rațiune care a dus la ruperea legăturilor dintre colonii și țara-mamă, acea dorință de independență, în fapt, o altă formă a subiectului autonom de tip modern, care se autodivinizează, a celui ce își creează și dă singur legea. Aceasta este modul în care omenirea astăzi, mai ales cea occidentală, dar și cea infestată de către Occident își duce zilele. „*Das Motiv independence hat sich generalisiert zu der Entschlossenheit, im Namen des aktuellen und kuenftigen amerikanischen Lebens der Bindung durch jede Art von Vergangenheit aufzubrechen*” („Dorința, motivul de independență al vieții americane s-a generalizat și a devenit hotărârea de a rupe orice legături a vieții noi americane - prezente sau viitoare –cu orice formă de trecut”) (p. 442). Acest gest, chiar dacă nu realizabil *in concreto* datorită neclarității sau imposibilității trasării unei limite clare între generații, este paradigmatic, chiar dacă inițial el este îndreptat împotriva puterii și legitimității antecesorilor europeni asupra prezentului coloniștilor, sau împotriva trecutului și modernității europene, devenite gestul definitiv al modernității, și prin urmare al contemporaneității. Chiar și procesul de a deveni cetățean al SUA este un exemplu perfect. A deveni cetățean al acestui stat utopic înseamnă sau însemna uitarea originii (*Herkunft*). Acest gest, această concepție exprimă proiectul meta-național, sau anti-național al modernității, întruchipat în națiunea Statelor-Unite. Cel puțin în teorie, procesul de întemeiere al Statelor Unite, ca și dobândirea cetățeniei implică tocmai privilegiul – *das Vorrecht* – primatul prezentului asupra trecutului, ca și al viitorului asupra prezentului. „Das meta-nationale Projekt ist die amerikanische Natur”(p. 443). „Proiectul metanațional este natura americană”, subliniază Sloterdijk, totul culminând în încercări de hibridizare culturală efectate *in situ*. Libertatea omului este dată de dreptul esențial de a genera discontinuitate istorică, care semnifică punerea între paranteze a moștenirii etnice, istorice, dar și maxima acceptare/tolerare a diversității. Dreptul la propria fericire semnifică tocmai acest lucru, o autarhie generațională, dar și individuală. Este pentru prima oară când această atitudine de dezbărare, de renunțarea la o moștenire, ce e considerată *a priori* ca fiind negativă, devine un instrument al politicii. Aplicată la nivel statal această viziune semnifică dreptul fiecărei generații de a-și da o nouă constituție, iar aplicată la nivel individual, de grup, semnifică dreptul de a modifica, înlocui normele morale și tot ceea ce face posibilă domnia trecutului – sau a grelei moșteniri, ca să folosim un termen din anii nouăzeci – care împiedică realizarea unui nou început. Un exponent al acestei viziuni anti-istorice, anti-genalogice, anti-familie, anti-clericale în sens larg este Ralph Waldo Emerson, la care însă se adaugă și alții. Fericirea și integritatea propriului spirit semnifică dezbărarea de trecut, de tată, de supra-eu în limbaj freudian. „*Hast du Glück, so kennst du kein Vater*“ („Dacă ai noroc, nu îți cunoști tatăl”) (p. 447). O deviză care expune pe scurt filosofia profundă a modernității. „*In ihrer bewussten Enterbung sollen die Amerikaner das Prinzip des selbstbestimmten Heils entdecken*.” („În dezmoștenirea conștientă americanii pot să își găsească principiul mânturirii/fericirii autodeterminate.”) (p. 447). *Mutandis, mutandis* acest principiu se aplică la întreaga umanitate modernă, e imperativul ei categoric. Acest principiu a fost înțeles printre alții de către mai sus-menționatul Max Stirner, fiind expusă în opera sa *Individul și proprietatea sa*, unde radicalizează individualismul cartezian, și îl arată ca fiind prototipul individului consumerist de azi, al individului atomizat. *Cogitoul* cartezian devine scena exclusivă a *Eigenheit*, a faptului de a fi propriu, de a își aparține exclusiv propriului sine. Din aceasta este exclus orice element exterior sau moștenit, este un sine care se conține doar pe sine și nimic altceva. Nu este reprezentabilă de către nimic – *absolute Unvertretbarkeit*. Nimic nu poate sta sau fi delegat în locul ei, eul fiind în optica stirniană o cetate ce nu poate fi ocupată de

nimic, și care nu trebuie să se lase copleșită de nimic exterior ei. Existența eului este o chestiune de pură tautologie, care își însușește formula „*eu sunt cel ce sunt*” sau „*eu voi deveni ceea ce cel ce voi deveni*”, care este proprie Dumnezeuului biblic. Orice eu existent este dincolo de justificare sau nejustificare, iar cel ce intră în posesiunea propriului eu, nu mai are de ce să se îngrijească de justificarea propriei existențe (p. 454). Existența autentică este individualitate/unicitate – *Einzigkeit*. Egoismul devine principiul actualizării eului, principiu și actualizare care solicită tocmai eliberare de orice generalități, ideii universale etc., care umplu egoul, de orice dogme dobândite în diverse moduri. Gândirea de sine corectă, care se petrece exclusiv în ego, trebuie să se elibereze, dar să și împiedică orice invadator venit din partea societății. E nevoie de un exorcism intern, care să evacueze tot ceea ce a fost vârat de societate, de istorie etc. în ego. Existența autentică de sine provine din travaliul de unicizare – *Selbst-Vereinzigung*. Ocupanții ideali-sociali trebuie să dispară din incinta eului. Și această deconstrucție trebuie să continue până când se ajunge la tautologia susmenționată. Acest moment este atins când eul este doar eu, un gol din care a dispărut stăpânirea Ceva-ului și a Celuilalt, indiferent că se numesc idealuri, apartenență de clasă, Binele, conștiință morală etc., eul trebuie să anuleze de fapt toată educația pentru a ajunge la sine, pentru a se lua în posesie, pentru a fi autentic, ca să folosim un alt cuvânt fetiș al modernității. Trebuie eliminată acea înjosire de sine – *Selbsterniedrigung* - pe care o impune colectivul prin educație asupra eului, răpindu-i existența autentică, conform ideilor lui Stirner. Practic acest punct de vedere face vizibil ceea ce caracterizează societatea modernă individualistă și *droithomministă*. Ideea de păcat, dacă mai există, se referă tocmai la moștenire, la ideea de transmitere a unui anumit bagaj, care s-a eternizat prin tradiție și care împiedică eul egoist/individul autonom să își desfășoare existența autentică (p. 457). „*Nur wem es gelingt, das Erbe-Sein als solches im eigenen Dasein zunichte zu machen, gewinnt Aussicht auf wirklichen Selbstbesitz*” („Numai cui îi reușește să distrugă moștenirea, partea de ființă din el care e moștenire, poate ajunge să aibă speranța la propria posesie de sine”) (p. 457). Numai bastardul – fiul nelegitim – autogen – așadar individul care se crează pe sine poate să elimine din sine toată civilizația idealistă. Auto-bastardizarea e gestul primordial, adică delegitimarea moștenirii sau, cu alții termeni, uciderea Tatălui. Un exemplu paradigmatic în acest sens este dat de magnatul Dale Carnegie, care nu a lăsat nimic moștenire, deoarece moștenirea fie cea primită, fie cea lăsată unor urmași potențiali încalcă existența legitimă a eului individual, fiind o povară ce îl încarcă, făcând imposibilă existența autentică a acestuia.

Modernitatea nu se reduce doar la o critică a trecutului, a moștenirii, ci semnifică trecerea de la critică la eliminarea acestei moșteniri, proces care trebuie efectuat de către eul stirnian, astfel încât lucrurile nefolositoare, vechi, nedorite, primite fără ca eul să își fi dat acceptul să fie eliminate din incinta hermetică a cogitoului. Ideea, conceptele, simbolurile de Dumnezeu, de familie, dar mai ales cea de stat, a statului interiorizat, a comunității și idolii care vin cu acestea trebuie expulzate. Cine vrea cu adevărat să fie autentic și individual, trebuie să aibă curajul să apară în ochii celorlalți ca neom (p. 459). Eul autentic, existența umană individuală autentică trebuie să fie o *selbstgeniessenden Selbsterzeugung*, adică o autoproducere de sine care se autosavurează și o existență care nu este datoare să îi zică mulțumesc niciunei ființări care o precede. Înainte de toate, eul lui Stirner, este un eu izolat și consumist, care trebuie să se savureze pe sine mai întâi. Acest eu individualist, autonom ce are drept chemare consumul. Iată-ne ajunși în lumea contemporană. Consumul e un fel de drept al omului ce precede toate celelalte drepturi ale omului (p. 466). Această metafizică a eului eliberat de orice exterioritate este consubstanțială unui imperativ categoric de a consuma, un consum care nu admite amânare (*Aufschub*). Frugalitatea, abstenența nu au ce căuta aici, dar nici moștenirea culturală, socială etc. a omului. Așadar nici umanitatea. Dependențe precum apartenența de clasă, apartenența la o anumită societate, la o anumită cultură, sau familie sunt considerate încălcări ale demnității umane, sclavagism, fără ca susținătorii acestor atitudini moderne al omului abstract și emancipat să recunoască că aceste determinări sunt condițiile pozitive care fac posibilă o viață fericită, determinată, concretă (p. 24).